

Od Wydawcy

Szanowni Czytelnicy,

przekazujemy w Państwa ręce trzeci tom „Szczecińskich Studiów Archiwalno-Historycznych”. Jest to czasopismo naukowe Archiwum Państwowego w Szczecinie, które w całości jest przygotowywane do druku staraniem pracowników AP w Szczecinie, a na łamach którego goszczą artykuły naukowców i badaczy szeroko pojętej humanistyki.

Naszą ambicją jest, co podkreślamy od pierwszego tomu, aby SSAH stało się forum wymiany doświadczeń naukowych i zawodowych. Chcielibyśmy by, zarówno nasi pracownicy, jak i naukowcy z zewnątrz, mogli zaprezentować w roczniku AP w Szczecinie wyniki swoich badań i dokonań naukowych, zwłaszcza z zakresu historii Pomorza oraz archiwistyki, a także panujących trendów w tym obszarze. Jest to również kolejna „cegiełka” w upowszechnianiu wiedzy o pomorskich źródłach archiwalnych, na straży których stoimy, a także o przedsięwzięciach podejmowanych przez nas, szczecińskich archiwistów, wraz z osobami, instytucjami oraz stowarzyszeniami nam partnerującymi. Nasze czasopismo kierujemy szczególnie do archiwistów, historyków, a także badaczy innych dziedzin humanistyki oraz adeptów tychże, jak również do wszystkich zainteresowanych historią.

Rocznik posiada Radę Naukową, złożoną z historyków, archiwistów, zarówno z Polski, jak i z zagranicy, co jak wierzymy, przyczynia się do podniesienia rangi naszego czasopisma. Artykuły naukowe były poddane procedurze recenzji przez dwóch samodzielnych pracowników nauki: dr hab. prof. US Agnieszkę Gut oraz dr hab. prof. UMK Marlenę Jabłońską.

Trzeci tom „Szczecińskich Studiów Archiwalno-Historycznych” posiada takie działy jak: *Studia i materiały*, *Z praktyki archiwalnej*, *Ludzie archiwów*, *Ze wspomnień i relacji*; zamyka go, *Kalendarium wydarzeń w Archiwum Państwowym w Szczecinie w 2018 roku*.

Dział *Studia i materiały* otwiera artykuł dr. Kacpra Pencarskiego *Z problemów gospodarczych majątku Rosocha koło Polanowa w XIX i XX w. (do 1945 r.)*. Przeanalizowano w nim dzieje tego majątku, pod względem jego zmieniających się z upływem lat, obowiązujących przepisów i sytuacji gospodarczej, zarówno organizacji, jak i kondycji ekonomicznej. Jest to doskonałe studium problemów organizacyjnych i finanso-

wych, z którymi musieli się mierzyć właściciele małych i średnich gospodarstw wiejskich dawnej prowincji pomorskiej. W kolejnym z artykułów *Einige Beobachtungen zur Finanzverwaltung der Stadt Kolberg*, dr Stefan Sienell, prezentuje swoje spostrzeżenia, jak i wykaz źródeł do badań sytuacji finansowej miasta Kołobrzeg na przestrzeni wieków od XVI w. poczynając, a to wszystko na podstawie źródeł archiwalnych zachowanych w Archiwum Państwowym w Szczecinie. Autor podkreśla, iż rejestry te, to nie tylko źródło wiedzy o finansowej odsłonie dziejów miejskich, ale ich głębia informacyjna sięga o wiele dalej, stanowiąc punkt wyjścia do badań innych obszarów aktywności miast. Bartosz Sitarz, kolejny już raz, prezentuje wyniki swoich zainteresowań naukowych na łamach SSAH. Tym razem artykułem Państwowy Ośrodek Wychowawczy dla uchodźców greckich i macedońskich w Policach w latach 1951–1962, pochyla się nad tematem, który był już przedmiotem badań, jednak, co warto podkreślić, Autor przywołuje materiały źródłowe, dotąd w większości niecytowane, zabezpieczone w zasobach różnych instytucji, w tym: Archiwum Państwowym w Szczecinie, Archiwum Akt Nowych w Warszawie oraz Instytutu Pamięci Narodowej. Dr hab. Ryszard Techman opisuje jak kształtowała się opieka szwedzkiego kościoła luterańskiego nad marynarzami skandynawskimi, tu na przykładzie Szczecina, odwołując się po części do tradycji XIX-wiecznej i z początków XX stulecia, oraz zestawiając to z warunkami po II wojnie światowej. Dział zamyka artykuł dr Bożeny Kumor-Gomułki z Archiwum Państwowego we Wrocławiu pt. *Jedno archiwum – niejedyn ślad: tropem proveniencji historycznego księgozbioru biblioteki Archiwum Państwowego we Wrocławiu*. Pani Doktor opisuje w nim dzieje historycznego księgozbioru *Staatsarchiv Breslau*, co jest szczególnie interesujące, w odniesieniu do dziejów dwóch księgozbiorów przechowywanych przed II wojną światową w *Staatsarchiv Stettin* – archiwalnego oraz biblioteki Towarzystwa Historii i Starożytności Pomorza.

W dziale *Z praktyki archiwalnej* tym razem zamieszczamy krótkie sprawozdanie pracowników AP w Szczecinie – Michała Knittera i Łukasza Kozłowskiego – z prac wykonanych przez nich na rzecz Studium Polski Podziemnej (*Polish Underground Movement Study Trust*). Od wielu lat polscy archiwiści, w tym szczecińscy, wspierają swoją wiedzą i pracą instytucje polonijne. Jest to jeszcze jeden z obszarów aktywności pracowników archiwów państwowych, ze wszech miar godny odnotowania.

W dziale *Ludzie archiwów*, zapoczątkowanym w tomie poprzednim, dr hab. Paweł Gut przybliży postać dr. Jerzego Podrańskiego, zasłużone-

go archiwisty, który w bieżącym roku obchodziłby 90. rocznicę urodzin. P. Gut na podstawie akt personalnych z archiwum zakładowego szczecińskiego archiwum, nakreślił życiorys dr. J. Podralskiego, szczególnie skupiając się na Jego drodze zawodowej, naukowej i dydaktycznej. Wspomnienie o Doktorze Podralskim pokazuje Jego wielotorową aktywność i przywołuje dla pamięci dorobek, nie tylko naukowy, czy w postaci opracowanych zespołów archiwalnych, ale także na polu popularyzacji wiedzy o historii regionu, w tym inspirowania młodych naukowców do własnych badań historycznych.

W dziale *Ze wspomnień i relacji* prezentowany jest również fragment pamiętnika Wiktorii Sadowskiej z/d Szofer, zatytułowany *Dzieje mojej rodziny* cz. II, który trafił, wraz z innymi pamiątkami, do zasobu Archiwum Państwowego w Szczecinie jako dar Zdzisława Sadowskiego. Jest to pokłosie wieloletniego przedsięwzięcia polskich archiwów państwowych, jakim jest budowanie świadomości społecznej o konieczności tworzenia i zachowywania dla potomnych archiwów rodzinnych i kolekcji prywatnych, które doskonale uzupełniają wiedzę zawartą w urzędowych materiałach źródłowych. Jest to też dowód na to, iż materiały z archiwów rodzinnych, trafiając do archiwów państwowych, często dostają okazję przemówienia do szerszego grona odbiorców, przywracając dla szerszej pamięci poszczególne osoby i rodziny, będąc jednocześnie świadectwem swego czasu.

W tym tomie prezentujemy również Państwu wspomnienie Petera Dirka Spiesa o Bogislausie Davidzie Cassiusie, polskim kaznodziei, który w XVIII w. działał w Holandii, nigdy nie zapominając o swojej pierwszej Ojczyźnie – Polsce. Ten życiorys, jeden z wielu, jest dowodem na silne, wielowiekowe związki polsko-holenderskie, które potwierdzają także ślady Polaków zachowane w źródłach archiwalnych. W tym miejscu składam podziękowania pani Elli Kok-Majewskiej, dyrektor Regionaal Archief Rivierenland, za dokonanie przekładu poniższego artykułu z języka niderlandzkiego. Tom trzeci SSAH zamyka kalendarium ważniejszych wydarzeń z życia Archiwum Państwowego w Szczecinie w 2018 roku.

Mam nadzieję, że prezentowany tom czasopisma szczecińskiego Archiwum Państwowego spotka się z Państwa zainteresowaniem, będzie istotnym źródłem wiedzy o historii Pomorza Zachodniego, archiwistycy oraz działalności Archiwum Państwowego W Szczecinie. Roczник powstał dzięki pracy i zaangażowaniu całego zespołu. Czasopismo zostało dofinansowane przez Naczelną Dyрекcję Archiwów Państwowych.

Zapraszając do lektury najnowszego tomu „Szczecińskich Studiów Archiwalno-Historycznych” pragnę przypomnieć o dwóch pierwszych, które ukazały się w latach 2017 i 2018, a które, podobnie jak poniższy, są dostępne nieodpłatnie na stronie internetowej www.ssah.szczecin.pl. Na tejże stronie są również wszystkie informacje odnośnie naszego czasopiśma, a także zaproszenie do nadsyłania artykułów do następnych tomów.

Zapraszam do lektury trzeciego tomu „Szczecińskich Studiów Archiwalno-Historycznych”.

Redaktor naczelny
dr hab. Krzysztof Kowalczyk